

STUDIA ORIENTALIA  
EDIDIT SOCIETAS ORIENTALIS FENNICA  
XXXIV

---

FÖRTECKNING ÖVER KUFISKA  
MYNTFYND I FINLAND

AV  
BEATRICE GRANBERG

HELSINKI 1966

*Prof. Armas Salonen  
Kirjallisuudelle  
Heljälle*

STUDIA ORIENTALIA  
EDIDIT SOCIETAS ORIENTALIS FENNICA  
XXXIV

---

FÖRTECKNING ÖVER KUFISKA  
MYNTFYND I FINLAND

AV

BEATRICE GRANBERG

HELSINKI 1966



## INNEHÅLL

FÖRORD .....	7
FÖRKORTNINGAR, ABBREVIATIONS .....	11
FÖRTECKNING ÖVER MYNTFYNDEN	
ÅLAND .....	13
<i>Skattfynd</i> .....	13
Geta, Svedjelandet .....	13
Jomala, Hammarudda .....	30
Saltvik, Bertby .....	50
Geta, Västergård .....	122
Saltvik, Åsgårda .....	127
Finström, Godby .....	137
Finström, Emkarby .....	137
Finström, Emkarby .....	148
Jomala Hammarudda, (mindre depåfynd) .....	150
<i>Gravfynd</i> .....	151
Finström, Svartsmara .....	151
<i>Fynd ur hustomtningar</i> .....	151
Jomala, Gölby .....	151
Saltvik, Lagmansby, Eneborg .....	152
Saltvik, Kvarnbo, Kohagabacken .....	152
<i>Lösfynd</i> .....	154
Finström, Svartsmara .....	154
Åland omkr. 1890 .....	154
Hammarland, Boda .....	155
Jomala, Möckelby, Möklanders .....	155
Sund, Glasmästargården .....	155
Saltvik, Ödkarby, Östergård .....	155
EGENTLIGA FINLAND .....	156
<i>Skattfynd</i> .....	156
Perniö, Tiikkinummi .....	156

Uskela, Saari .....	157
Nousiainen, Nikkilä .....	158
Mynämäki, Pappila .....	159
Paimio, Sievola .....	159
Piikkiö, Hadvala .....	160
<i>Gravfynd</i> .....	161
Laitila, Kansakoulumäki .....	161
Maaria, Saramäki .....	162
Maaria, Virusmäki .....	162
Maaria, Kaerla, Taskula .....	163
Maaria, Koroinen (boplatsfynd?) .....	163
Mynämäki, Tursunperä .....	163
Mietoinen, Valaskallio .....	164
Masku, Humikkala .....	164
Kalanti, Hallu, Kalmumäki .....	165
Kalanti, Kallela, Kalmumäki .....	166
Lieto, Vintala .....	167
Lieto, Haimionmäki .....	168
Raisio, Tyynelä, Pappilanmäki .....	168
Halikko, Rikala .....	168
Nousiainen, Moisio .....	169
Yläne, Anivehmaanmäki .....	169
<i>Lösfynd</i> .....	172
Nousiainen, Alakylä .....	172
NYLAND .....	173
<i>Skattfynd</i> .....	173
Hangö .....	173
<i>Lösfynd</i> .....	174
Kyrkslätt, Hästö .....	174
SATAKUNTA .....	174
<i>Gravfynd</i> .....	174
Eura, Pappilanmäki .....	174
Eura, Lauhian- eller Kotovainionmäki .....	175
Eura, Osmanmäki .....	175
Kokemäki, Kalvomäki .....	176
Kokemäki, Leikkimäki .....	177
Kokemäki, Astala, Maamieskoulu .....	177
Köyliö, Tuhkanummi .....	178
Köyliö, Vanhakartano .....	178
Huittinen, Hiukkavainionmäki .....	183
Tyrvää, Rautajoki .....	183

Karkku, Kiurala, Koirakallio .....	184
Karkku, Palviala, Koski .....	184
Nokia, Hakamäki .....	184
Kangasala, Tiihala .....	185
<i>Fynd ur fornborg</i> .....	185
Vesilahti, Valkkinen .....	185
<i>Lösfynd</i> .....	185
Karkku .....	185
Tammerfors omnejd .....	186
TAVASTLAND .....	186
<i>Skattfynd</i> .....	186
Hauho, Lehdesmäki .....	186
Hämeenlinna, Linnaniemi .....	188
Hattula, Luurila .....	194
Hattula, Ellilä .....	200
Sysmä, Vääränmaa .....	204
Sysmä, Voipala, Lipanmäki .....	205
Asikkala, Pätiälä .....	206
<i>Gravfynd</i> .....	207
Pertunmaa, Kuusela .....	207
Hattula, Tenhola .....	207
<i>Lösfynd</i> .....	208
Sysmä, Nordenlund egendom .....	208
Sääksmäki, Hakala .....	208
Hauho .....	208
Asikkala, Kalkkinen, Kylmälä .....	209
Lammi, Ylämänen, Lampola .....	209
SAVOLAX .....	209
<i>Skattfynd</i> .....	209
Savitaipale, Säänjärvi .....	209
KARELEN .....	211
<i>Skattfynd</i> .....	211
Kexholm (mindre depåfynd) .....	211
Rautu, Mäkrä .....	211
Rautu, Pänniönmäki .....	214
Räisälä, Tiurinlinsaari .....	214
Kurkijoki, Kuuppala, Hämeenlahti .....	214
Viborgs län .....	215
<i>Gravfynd</i> .....	216
Kurkijoki, Kuuppala, Linnavuori .....	216
Sakkola, Hennonmäki .....	216

<i>Lösfynd</i> .....	216
Kexholm .....	216
ÖSTERBOTTEN .....	217
<i>Skattfynd</i> .....	217
Vähäkyrö, Housulanmäki .....	217
<i>Ur okända fynd</i> .....	221
<i>Översikt av myntens fördelning på olika dynastier och myntherrar</i> .....	226
<i>Register över i myntmaterialet belagda präglingsorter</i> .....	233
<i>Litteratur</i> .....	244
<i>Tabell över de på planscher avbildade myntens katalognummer</i> .....	249
<i>Planscher</i>	

## FÖRORD

Föreliggande undersökning »Förteckning över kufiska myntfynd i Finland» vilken har karaktären av en katalog, representerar en del, nämligen själva den analyserade materialsamlingen i en större numismatisk-arkeologisk monografi ägnad det orientaliska inslaget i våra förhistoriska jordfynd från IX—XI århundradet. Behovet av en dylik monografi har på arkeologiskt håll redan länge gjort sig gällande. De arabiska eller såsom de efter skriftstilen även benämnes kufiska dirhemerna, som formerna den kronologiskt sett äldsta och enligt storleksordningen andra av de tre stora i våra förhistoriska fynd från vikinga- och korstågstad representerade myntgrupperna, är den enda av dessa, vilken hittills ej blivit föremål för någon fullständig, enhetlig utredning. De i vårt numismatisk-arkeologiska fyndmaterial dominerande tyska mynten har sålunda offentliggjorts av Dr Helmer Salmo — »Deutsche Münzen in den vorgeschichtlichen Funden Finnlands» (SMYA—FFT 47, 1948), de i detta likaledes en särställning intagande anglo-sachsiska av Dr C. A. Nordman — »Anglo-saxon coins found in Finland» (1921).

Här aktuella nya monografi rörande de arabiska mynten i finska fynd har på grund av sin omfattning ej i sin helhet kunnat publiceras i en och samma volym. Den till nu framlagda fyndförteckning anslutande textdelen innehållande närmare fyndbeskrivningar, datering av de skilda fynden med hänsyn till approximativ nedläggningstid, kommentarer till olika i fynden förekommande mynttyper och enskilda mynt samt diskussion av en del i samband med vissa präglingar uppstående historiskt-kronologiska problem jämte slutlig arkeologisk översikt och sammanfattning, torde sålunda komma att utgivas först något senare.

I »Förteckning över kufiska myntfynd i Finland» presenteras en



materialsamling bestående av uteslutande silvermynt. Samlingen omfattar samtliga av författaren kända, fortfarande bevarade och olika kollektioner tillhörande, i vårt land intill utgången av 1962 påträffade arabiska dirheme inkl. efterpräglings av dylika, liksom även de sassanidiska och arabisk-sassanidiska präglings — drakmer och halvdrakmer — vilka såsom en integrerande del ingå i vissa av de aktuella fynden. I förteckningen finner man därtill ett par mynt beskrivna, vilka icke kunna inrangeras i någon av ovan nämnda myntkategorier, ett bilingviskt mynt av dirhemtyp med dels kufisk, dels okänd skrift samt en bysantinsk miliaresia. Båda härröra ur slutna arabiska dirheme omfattande fyndkomplex.

De olika fynden upptagas i katalogen landskapsvis och med beaktande av den givna ordningsföljd respektive fynds karaktär förutsätter. Skattfynden såsom de generellt sett numismatiskt mest givande främst, därefter fynden ur fasta fornlämningar, d.v.s. mynt funna vid utgrävningar av vikingatida gravplatser och husgrunder, sist lösfynden. Påpekas må för undvikande av eventuellt missförstånd att endast de rent orientaliska skattfynden — samtliga åländska och ett fåtal fastlandsskatter — äro i sin helhet beskrivna. Då det däremot är fråga om heterogena skattfynd omfattande utöver kufiska även — i de flesta fall en övervägande majoritet — västerländska mynt, upptagas givetvis endast de förstnämnda i katalogen. Något omnämnande av de västerländska förekommer ej. Respektive fynds sammansättning framgår ur monografins textdel.

De kufiska mynten i respektive fynd äro ordnade enligt vedertagna myntklasser, d.v.s. dynastivis; de skilda furstarnas av en och samma dynasti präglings upptagas kronologiskt efter varandra. Vid klassificeringen av mynten har författaren i huvudsak men med vissa modifikationer följt Ch. M. Fraehns av C. J. Tornberg accepterade system. I enlighet med detta system hänföres sålunda »arkais-tiskt» alla senare argumenteringar till trots, de under förra hälften av Hiğrans III. årh. eller närmare preciserat under tiden ca A.D. 822—869 i abbasidkalifatets östra del, Iran och Transoxanien, d.v.s. i tahiridernas ståthållarskap underkastade områden präglade dir-

hemerna, till ifrågavarande furstars utmyntningar oavsett om de förete en tahiridguvernörs namn eller ej.

Vid beskrivningen av de enskilda mynten har författaren med H. Nützel och R. Vasmer såsom föredöme, gått in för en så noggrann detaljanalys som möjligt. Följandet av denna princip har av erfarenhet visat sig vara den ur forskarsynpunkt mest tacknämliga. Förutom myntlegenderna, vilka återgivas i transkription, annoteras sålunda på mynten förekommande ornering, cirklar och ringar kring fälten, fristående ornament samt bokstavsornering. Av de till respektive myntbeskrivningar bifogade anteckningarna, litteraturhänvisning eller beteckningen ined., framgår huruvida det aktuella myntet representerar en redan känd emission, utgör stämpelvariant av ett tidigare bekant mynt eller ock, vilket är mera sällsynt, företräder en i den numismatiska litteraturen hittills ej noterad prägling. Myntens diameter liksom vikt är angiven. Då sistnämnda i vissa fall saknas, beror detta på att myntet i fråga av en eller annan orsak ej kunnat uppvägas. Till dessa mynt, vilka sålunda icke kunnat uppvägas, höra förutom de, som i egenskap av hängen äro fästade vid en halskedja — samtliga dirhemer tillhörande fyndet från Hauho, Lehesmäki, en del av mynten ur fyndet från Hämeenlinna, Linnaniemi — även sådana vilkas bestämningar äro gjorda enligt gipsavtryck — dirhemerna ur fyndet från Piikkiö, Hadvala.

Suomen Itämainen Seura—Finska Orientsällskapet som tidigare genom ett stipendium understött min forskning har accepterat detta arbete för publicering i sin serie *Studia Orientalia*. Med anledning härav får jag framföra mitt värdsamma tack till föreningen och dess ordförande Prof. Armas Salonen. Ett speciellt tack är jag skyldig redaktören för *Studia Orientalia*, Prof. Jussi Aro, som icke endast granskat manuskript och transkription utan även givit mig många värdefulla råd vid korrekturläsningen.

Jag uttalar även högaktningsfullt mitt tack till Statens Humanistiska Kommission, som beviljat ett anslag för detta arbete. Jag tackar vidare värdsamt Suomen Numismaattinen Yhdistys—Numismatiska Föreningen i Finland, som i olika repriser generöst

lämnat ekonomiskt bidrag till arbetets försättande i tryckfärdigt skick.

Slutligen ber jag att få uttrycka min tacksamhet till Intendent Jouko Voionmaa, chefen för Nationalmuseets Myntkabinett, där mitt forskningsarbete under en rad av år fullföljts. Sistnämndes aktiva stöd och uppmuntran har varit mig en ovärderlig hjälp vid genomförandet av detta verk. Till Fil.mag. Aira Sinervo riktar jag ett hjärtligt tack för hjälp vid korrekturläsning.

Helsingfors i maj 1966

BEATRICE GRANBERG

## FÖRKORTNINGAR — ABBREVIATIONS

- A.D. = Anno Domini  
A.H. = Anno Hiğrah  
alt. = alternerande; alternately  
Av. = avers, åtsida; obverse  
bortsk. = bortskuren; clipped, cut away  
cl. = classis, klass; class  
Dat.fras = dateringsfras; the legend referring to the striking of the piece  
Def. = defekt; defective  
Diam. = diameter  
D:o = dito; similar  
Dubbelc. = dubbelcirkel; double circle  
el. = eller; or  
ev. = eventuell(t); eventually, possibly  
f. = fältet; area  
Fragm. = fragment; fragment, piece  
föreg. = föregående; preceding  
g = gram  
ggr = gånger; times  
h. = helt; completely  
Halvfragm. = halvfragment, hälften av ett mynt; one half of a coin  
HU = Helsingfors Universitet; University of Helsinki  
i st. för = i stället för; in stead of  
Ined. = ineditus, inediterad; inedited  
jfr = jämför; confer  
kr. = kring; around  
marg. = marginal; margin  
motsv. = motsvarande; corresponding  
NMfa = Nationalmuseets förhistoriska avdelning; the Archeological  
Department of the National Museum in Helsinki  
NMha = Nationalmuseets historiska avdelning; The Historical  
Department of the National Museum in Helsinki  
NMmk = Nationalmuseets myntkabinett: The Cabinet of coins at the  
National Museum in Helsinki

- obet. = obetydlig(a); insignificant  
o. = och; and  
Orn. = ornament, ornering; ornament, ornamental decoration  
Perf. = perforerad; perforated, with hole  
plac. = placerad; placed  
Prägl. ort = präglingsort; mint  
Reg. år = regeringsår; year of reign  
resp. = respektive; respectively  
Rev. = revers, fränsida; reverse  
s. = sida; page  
ss = såsom; as  
ss föreg. = såsom föregående; as preceding  
ss ovan = såsom ovan; as above  
sistn. = sistnämnda; the last - named  
St. var. = stämpelvariant; variety of die  
Symb. = Symbolen, den muselmanska trosbekännelsen (kalimah);  
the Muslim Creed (kalimah)  
T.E = Tabaristan Era, begynner A.D. 651; begins A.D. 651  
urspr. = ursprungligen; originally  
utpl. = utplånad; out-worn  
var. = variant; variety  
Y.E. = Yezdegerd Era, räknas från och med sassaniden Yezdegerd III:s  
tronbestigning A.D. 632; begins with the ascension of the sassanid  
Yezdegerd III to the throne A.D. 632.  
ÅKM = Ålands Kulturhistoriska Museum (Kastelholm)  
ÅM = Ålands Museum (Mariehamn)